

BESÆTTELSESTIDEN I SKIBILD

v/Elicius Hansen og Jonna Kristensen

Ingen, som husker den 9. april vil, glemme den dag. Vi vågnede om morgenen ved en vedvarende brummen i luften og da vi kikkede ud ad vinduet, så vi nogle store flyvemaskiner, det var de såkaldte tyske "Stukas", de kom 3 ad gangen med korte mellemrum, de fløj ganske lavt, og de havde alle kurs mod nord.

Da vi åbnede radioen, fik vi at vide, at flyverne var på vej for at besætte Norge, og at Den Tyske Værnemagt i disse timer strømmede ind i vort land, og en underlig følelse af vrede, sorg og afmagt greb os alle. Ved middagstid var Den Tyske Værnemagt, nået frem til Herning, og i løbet af dagen blev det meste af Danmark besat.

2 tyske soldater foran Nøvling Købmandshandel i 1944. Drengen i midten er Peder Fahrensen Pedersen. Foto: N. P. Ørskov.

Senere blev soldaterne udstationeret på landpladserne, og de kom også til Nøvling sogn. Vi fik dog ingen til Skibbild, for Forsamlingshuset var ikke bygget dengang - heldigvis, men gymnastiksalen i den gamle Nøvling skole blev beslaglagt af værnemagten, og så vidt jeg husker, var der soldater i missionshuset.

Det var jo ikke velsete gæster, men jeg synes dog, at den tyske soldat optrådte høflig og korrekt, selv om han nok var klar over, at vi hellere så hans hæl end hans tå.

En tid havde vi to tyske jernbanefunktionærer gående omme på stationen, de hed Nietler og Müller og boede nede i kælderen hos Else Thomsen, Hermodsvej 1. De gik så og blev sat ind i togdriften, for hvis de danske DSB-folk skulle strejke, skulle tyskerne være klar til at overtage togdriften, det skete dog ikke. Det var ellers et par skikkelige fyre, som gerne ville i snak med folk. Men dels var der sprogvanskelighederne og dels skulle der jo holdes en vis afstand. De kunne dog ikke lide at høre på, vi talte om, at "Hitler" snart var "kaput", selv om de til sidst var klar over, at det lakkede mod
enden.

Skjoldsvej 6 1934. Købmand C. Andersen, kommis Elicius Hansen, Gerda og Dagmar Andersen.

Den 9. april vendte op og ned på mangt og meget, blandt andet vareforsyningen. For udefra var der jo lukket af. Ret hurtigt blev brød, sukker, mel, gryn og kaffe rationeret, for vi skulle jo også skaffe føden til tyskerne. Men vi var jo da et landbrugsland, så ligefrem sulte kom vi ikke til. Kaffe slap jo selvfølgelig op med tiden, og det var ikke rart for de kaffeelskende danskere. Så greb man til at brænde rug på stegepanden og male det på små kaffemøller, og som tiden gik, vænnede man sig til smagen, der var jo ikke andet at få. Husk te og cacao forsvandt også fra butikken, der var dog den gode danske mælk. Der kom erstatningsvarer på hylderne, men det var gerne noget værre bras.

Nøvling Skole ca. 1918. (Postkort med 3 øre til porto)

Det var en kamp at skaffe varer, ikke at få dem solgt. Efterhånden kom der "kort" på mange varer, og det gav en masse arbejde, men det værste var dog de ikke-rationerede varer, det var et stort problem at få dem retfærdigt fordelt, men langt det største problem var dog tobakken, som ikke var rationeret. Vi fik en tildeling hver måned, og det kunne nok give hovedpine, at få det retfærdigt afsat.

Der var noget som hed snus, (det kan fås endnu) det var nærmest tobaksaffald, som var knust og tilsat lidt olie, det tog man så en portion i munden af og lod det ligge der. VELBEKOMME. Vi fik 600 æsker i måneden, men kunne have solgt meget mere. Der blev avlet lidt tobak på Fyn, jeg tror ikke det kom i handelen, derimod plukkede fynboerne kirsebærblade, tørrede og pakkede dem i små poser, og sendte dem til Jylland. Og jyderne købte dem og røg dem, jeg kan ikke forestille mig, at det var nogen særlig nydelse, men det var da røg. Man snoede reb af papir. Det var også ret stærkt, men måtte jo ikke så gerne blive fugtigt. Og så var der børstevarene, "piasava-stråene" kom ude fra og da de slap op, gik man i gang med at lave fejekoste og skurebørster af de danske revlingeris, men gode var de ikke. Benzin var der meget lidt af, den skulle tyskerne jo bruge. Men så satte man generatorer, de såkaldte "kakkellovne", bag på bilerne og fyrede med tørv eller brunkul, som så udviklede gas, og så kørte man, hvis det da ellers ville gå, men det gav en masse røg.

Der var dog en ting, der ikke manglede, og det var penge. Da tyskerne kom, tog de straks fat på at bygge flyvestation i Karup, og senere kom bunkerne ude ved havet. Og det gav jo arbejde til mange og tyskerne betalte godt, så pludselig stod man nu med mange penge mellem hænderne. (Det var desværre nok den danske stats penge).

Her fra Skibbild kørte der en lastbil med arbejdere til Karup hver morgen, og der var ikke noget at sige til, at den danske arbejder gav sig til at arbejde for værnemagten, for hvis han ikke ville, kom der måske en tvangsudskrivning.

Men der var en anden kategori af folk, som der ikke blev set med blide øjne på, det var dem, som var villige til at samarbejde med tyskerne og som på forskellig vis søgte at drage økonomisk fordel af den ulykkelige situation, det var de såkaldte værnemagere.

De blev husket og mange af dem straffet, da krigen var slut. Og så var der "tyskertøsene", det var de danske piger, som havde været alt for "venlige" mod de tyske soldater, dem klippede man simpelthen håret af.

Mod slutningen af krigen kom så den uhyggelige tid, hvor der intet politi var. Tyskerne mente, at politiet modarbejdede dem, (hvad de også gjorde),

og en skønne dag blev de taget og sendt til lejre i Tyskland. En del nåede da at slippe væk, bl.a, vores egen politimand her.

Der kom en slem tid, hvor alskens pak strejfede rundt. En nat blev vi vækket ved, at en rude blev slået ind i soveværelset og to tysktalende personer stod udenfor og forlangte penge. De havde brækket vandstanderen op og slynget den ind i værelset, så glassplinterne fløj rundt omkring. Vi tumlede ud af sengene, min kone og børnene løb op på loftet, og min bror, som var hos os som kommis, kom ned til mig. Der blev igen slået en rude ind med krav om penge. Så kom jeg i tanke om at mine penge jo lå under min hovedpude (det var før jeg fik pengeskab), og jeg lå inde med temmelig mange penge den dag. Jeg råbte til dem "vent lige lidt" og listede så ind efter tegnebogen.

Man bliver bange i en sådan situation, men man bliver også rasende, og med et slog det ned i mig, skal de have penge, må de selv komme ind og hente dem. Lad os se om de tør. Der blev slået flere ruder ind, vi reagerede ikke, men så skød de. De skød dog ikke ind i stuen, men de skød ind i muren og ned i dørtærsklen. (Vi har arreneret den dag i dag) Det var uhyggeligt. Men så kom min bror i tanke om, at vi havde nogle knaldpropper til hundepistoler liggende. Han listede ud på lageret og fandt dem. Vi havde ingen bøsse, men de kunne jo sparkes af og heldigvis var der godt med knald i dem, så da røverne hørte, at vi også kunne skyde, så stak de af. Vi fik forbindelse med centralen, og centralbestyreren fik fat i Værnemagtens kontor i Vildbjerg, de kom også ud på morgenen, men da var røverne væk. De kom forresten med en mistænkelig tysker, de havde samlet op undervejs, men jeg troede dog ikke han kendte noget til sagen, jeg tror det var et par af "totterne", som var stukket af (det var arbejdere, som tyskerne havde med).

Men jeg husker, at soldaterne blev glade, da de opdagede, at det var en haglbøsse, der var skudt med, for så kunne det ikke være dem, der havde været på spil. Senere kom der så en tysk officer og optog rapport, en venlig og høflig mand. Det kneb lidt med sproget, men han havde en sekretær med som tolk, vel nok en såkaldt "tyskertøs". Han lovede, at vi nok skulle høre fra dem senere, men det gjorde vi nu ikke.

Det viste sig, at bøssen var stjålet ude hos Martin Konradsen i Lille Grimstrup, så havde de været i Skovlund, vist nok uden resultat, de fortsatte

så til "Egebæk", her stod et vindue åbent i soveværelset. De stak bøssen ind og forlangte penge, og manden på gården havde lige modtaget mælkepenge, de lå i en konvolut, som han stak ud til dem, og så drog de videre mod Skibbild by og herfra mod Herning, hvor de besøgte Skibbildgård, så vidt jeg husker uden resultat.

Der var jo total mørklægning under krigen, ingen lys på gader og veje og der måtte ikke skinne lys ud fra husene og der var ingen politi. Efter overfaldet blev der oprettet et vagtværn i Skibbild. Det skulle fungere som en slags lokal politi. Stærke mænd skiftedes til at patruljere rundt i byen om natten. De var bevæbnet med knipler, skydevåben var jo strengt forbudt, og det var da trods alt rart at vide, at der var nogen, der passede på. Efter et stykke tid faldt der dog igen ro over sindene.

Og så husker vi den dag i maj, da Danmark igen blev et frit land. Der var fest i byen den dag. Slagter Ahle's havde sølvbryllup, som foregik oppe hos tømrer Sørensen, og da der var småt med lokaler, havde Sørensen beredvillig stillet sit værksted til rådighed. Og så midt under festen kom meddelelsen i radioen om tyskernes kapitulation, og var der ikke fest før, så blev der det nu.

Pastor Bastrup, som var med, holdt en bevægende tale og vi sang vore DEJLIGE fædrelandssange, jeg husker, vi sang "Kongernes Konge ene du kan skærme vort elskede Fædreland", og selv om vi huskede, at der forinden lå mange besværligheder, så var det jo intet mod det, at vi nu var frie danske kvinder og mænd.

Elicius Hansen, Skibbild